

Regeringskansliet
Finansdepartementet

Remissvar – promemoria Omställningsstöd till företag som fått minskad omsättning på grund av coronaviruset (Fi2020/02322/S2)

Mot bakgrund av de intressen Åklagarmyndigheten har att beakta lämnas synpunkter på förslagen i promemorian vad gäller vem som kan omfattas av straffansvaret, kvalifikationsgrunderna för grovt brott och på den föreslagna ansvarsfrihetsgrunden vid frivillig rättelse (avsnitt 4.7).

Åklagarmyndigheten vill understryka att det kan finnas en betydande risk att lagstiftningen, som möjliggör utbetalning av stora summor i stöd och som i princip helt saknar brottsförebyggande kontrollåtgärder, kommer utnyttjas i kriminellt syfte.

Straffansvarets omfattning

Att den som ansöker om omställningsstöd kan göra sig skyldig till omställningsstödsbrott är självklart. Åklagarmyndigheten noterar att det inte, vare sig i den föreslagna lagen eller i förordningen, finns några bestämmelser om vem som ska underteckna ansökan. En ordning där undertecknande från en företrädare uttryckligen skulle krävas skulle tydliggöra dennes ansvar och komplettera företrädaransvaret enligt 25 §.

Det är inte helt tydligt vilken krets av personer som kan komma att göra sig skyldiga till omställningsstödsbrott genom underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden. Detta kan leda till osäkerhet både för brottsbekämpande myndigheter och för de företag som ansöker om omställningsstöd. Vem som kan göra sig skyldig till omställningsstödsbrott genom underlåtenhet behöver av rättssäkerhetsskäl vara tydligt. Ett alternativ skulle kunna vara att samtliga firmatecknare för bolaget åläggs skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Därigenom skulle dessa kunna hållas ansvariga för omställningsstödsbrott genom underlåtenhet, förutsatt att de agerat uppsåtligen eller med grov oaktsamhet. En sådan ordning skulle kunna vara en viktig åtgärd i ett preventivt syfte.

Åklagarmyndigheten vill framhålla att det dessutom är mindre lämpligt att ansvar för omställningsstödsbrott genom underlåtenhet endast skulle omfatta

den som givit in ansökan, särskilt om det inte finns något formkrav för vilken befattningshavare som undertecknar denna. Men en sådan ordning skulle t.ex. en ansökan ingiven av styrelseledamöter i ett aktiebolag medföra att den verkställande direktören inte skulle kunna hållas ansvarig för underlåtenhet att meddela ändrade förhållanden trots att det sannolikt är denne som har bäst möjlighet att upptäcka sådana ändrade förhållanden. Därtill kommer att någon med brottsligt uppsåt med hjälp av en målvakt helt skulle kunna undandra sig straffansvar om underlåtenhetsansvar bara kan göras gällande mot den som undertecknat ansökan. Det är således angeläget att det är tydligt vilka krav som ska finnas på den som undertecknar ansökan och vem eller vilka som kan omfattas av straffansvar för underlåtenhetsbrott.

Kvalifikationsgrunder för grovt brott

Åklagarmyndigheten delar uppfattningen att de beloppsmässiga överväganden som görs kring rubriceringen av övriga förmögenhetsrättsliga brott kan vara vägledande även på omställningsstödsbrott. Som en kvalifikationsgrund för grovt omställningsstödsbrott bör även anges, i likhet med 9 kap. 3 § brottsbalken, att gärningsmannen använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap. brottsbalken, eller vilseledande bokföring eller gärningen annars varit av särskilt farlig art.

Frivillig rättelse

Om ansvarsfrihet genom frivillig rättelse ska vara möjlig även efter att stödet utbetalats borde det krävas att de oriktigt utbetalade medlen har återbetalats.

Den föreslagna ansvarsfrihetsgrunden vid frivillig rättelse (37 §) är väsentligt mer långtgående än motsvarande bestämmelse i bidragsbrottslagen. Det finns inga synpunkter på att frivillig rättelse ska vara möjligt innan stödet betalats ut. För det fall en sådan möjlighet ska finnas även efter att stödet betalas ut är Åklagarmyndigheten av uppfattningen att det borde krävas att stödet faktiskt betalats tillbaka. Att staten får en fordran på företaget (och möjligen på företrädaren enligt 25 §) är inte tillräckligt för att motivera att de straffrättsliga konsekvenserna helt bortfaller, särskilt inte med tanke på vilka belopp som kan komma att utbetalas. Särskilt i kombination med de ovannämnda osäkerheterna kring vem som kan underteckna ansökan och vilka utöver denne som kan omfattas av straffansvaret ser Åklagarmyndigheten en betydande risk att omställningsstödet utnyttjas i brottsligt syfte.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Johan Lengholm. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén, överåklagaren Astrid Eklund, överåklagaren Lennart Guné och verksjuristen Roger Waldenström deltagit.

Petra Lundh

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Lotta Myrén, chefssekreterare